

**ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО**
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра публічного та приватного права

ЗАТВЕРДЖУЮ

Т.в.о директора навчально-наукового гуманітарного

інституту
Навчально-
науковий
гуманітарний
інститут

Сергій ГУБАРЄВ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ У ПРОФЕСІЇ ЮРИСТА

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

галузь знань 081 Право
(шифр та найменування галузі знань)

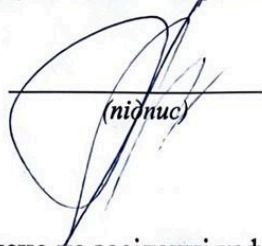
спеціальність 081 Право
(шифр та найменування спеціальності)

освітньо-професійна програма ОП «Право»
(назва однієї або декількох)

форма(и) навчання денна, заочна

КИЇВ 2023

РОЗРОБНИК силябусу доктор юридичних наук, старший дослідник,
професор кафедри публічного та приватного права

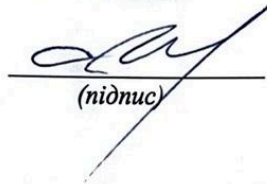
(підпис)

Лариса КРИВОРУЧКО

Розглянуто та схвалено на засіданні кафедри публічного та приватного права

Протокол № 1 від 22.08.2023

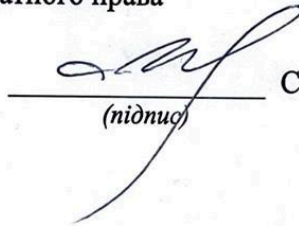
Завідувач кафедри

(підпис)

Сергій ГУБАРЄВ

Гарант освітньо-професійної програми «Право» другого (магістерського) рівня
вищої освіти кандидат юридичних наук, доцент, доцент, завідувач кафедри
публічного та приватного права

(підпис)

Сергій ГУБАРЄВ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

1. Назва навчальної дисципліни, код в ОПП	Юридична техніка, ОК. 4
2. Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
3. Рік навчання, семестр у якому викладається дисципліна	2023 - 2024 н.р., 2 семестр магістратури
4. Обсяг навчальної дисципліни (кількість кредитів, загальна кількість годин (аудиторних за видами занять, самостійної роботи здобувача вищої освіти)	6 кредитів ECTS, загальна кількість годин - 180 годин, Денна форма: аудиторних 60, 28 лекцій, 32 год. семінарів, 120 годин самостійна робота. Заочна форма: аудиторних 14, 6 лекцій, 8 семінарів, 166 годин самостійної роботи
5. Вид підсумкового (семестрового) контролю	Іспит
6. Інформація про консультації	Консультативну допомогу здобувачі вищої освіти можуть отримати у ННП кафедри публічного та приватного права, які безпосередньо проводять заняття або звернувшись з письмовим запитом на електронну пошту за адресою kaf_ppr@tnu.edu.ua
7. Мова викладання	Українська
8. Прізвище, ім'я, по батькові викладача (науковий ступінь, вчене звання, посада)	Криворучко Лариса Сергіївна, д.ю.н., професор
9. Контактна інформація викладача	kryvoruchko.larysa@tnu.edu.ua
10. Посилання на силабус на веб-сайті Університету	https://tnu.edu.ua/

2. Опис навчальної дисципліни

Анотація дисципліни	Засвоєння даної дисципліни дасть можливість вдосконалити та поглибити знання студентів про поняття, особливості, види юридичних документів, правила та засоби юридичної техніки, сформувані вміння і навички щодо роботи з юридичними документами,
---------------------	--

укладання та редагування управлінських, кадрових, процесуальних документів. Знання та правильне застосування засобів, правил і прийомів юридичної техніки дозволить створювати грамотні, якісно оформлені нормативно-правові та індивідуальні акти, що є незамінним атрибутом сучасної професійної діяльності юриста.

Мета, завдання та цілі вивчення дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є: а) формування системи знань про основи методології критичного дослідження соціальних та юридичних феноменів; б) оволодіння студентами теоретико-методологічними підвалинами, раціонально-емоційною формою пізнання права, поглибленим критично-раціональним знанням змісту права як універсальних підвалин професійного становлення майбутнього юриста; в) вивчення особливостей організації та здійснення конструктивної критичної діяльності у сфері вивчення державно-правової дійсності; в) розроблення теоретико-методологічних та методичних засад інтеграції змісту навчальної дисципліни до єдиного наукового, освітнього та правового європейського простору.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

- опанування найважливіших категорій та положень юридичної техніки, особливостей укладання юридичних документів з огляду на їх призначення та види;
- ознайомлення з системою ведення юридичних документів та з їх класифікаційними характеристиками;
- вироблення навичок складання юридичних документів.

Формат проведення дисципліни: під час навчального процесу у звичайному режимі використовуватимуться презентації, тренінги, бесіди і дискусії, презентації, кейс-технології, індивідуальні консультації, індивідуальні дослідження, що спрямовані на активізацію і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів вищої освіти;

у разі роботи в дистанційному режимі використовуватиметься платформа Google

	Classroom для проведення лекцій та практичних / семінарських занять.
Пререквізити	«Наукові засади дослідження в галузі права: методика та методологія», якою передбачено, зокрема, формування системи знань про основи методології дослідження юридичних феноменів, вивчення особливостей організації та здійснення дослідницької діяльності у сфері вивчення державно-правової дійсності задля інтеграції курсу до єдиного наукового, освітнього та правового європейського простору.
Постреквізити	Отримані знання, набуті навички та вміння у подальшому знайдуть розвиток, конкретизацію та змістовне наповнення у процесі вивчення профільних навчальних дисциплін «Наукові основи правотворчості», «Юридична техніка», та ін.

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

У результаті опанування навчальної дисципліни «Критичне мислення у професії юриста» здобувач вищої освіти повинен володіти такими загальними (ЗК) та спеціальними (СК) компетентностями відповідно до Стандарту вищої освіти.

URL:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/08/081-pravo-magis tr.pdf>

Загальні та спеціальні компетентності, що формуються у процесі вивчення дисципліни

Шифр та назва компетентності	Результати навчання			
	Знання	Уміння/ навички	Комунікація	Відповідальність і автономія
Загальні компетентності (ЗК)				
	ПРН 1	ПРН 1	ПРН 1	ПРН 1

ЗК 1, 2, 5. Засвоєння теоретико-методологічних та методичних засад критичного мислення як науки і покликання, етосу професійної поведінки	Методологія та методика, прийоми та технології критичного мислення, спростування теорій, поглядів, окремих суджень, тез інформаційних повідомлень. Формування української громадянської ідентичності.	Володіння класичним, модерним і постмодерним інструментарієм критичного мислення	Полеміка, діалог, полілог, уміння та навички критичного осягнення потенціалу суб'єкта соціальної дії в частині позиціонування та конструювання наукового і соціального простору. Формування національної ідентичності.	Академічна добросесність, розуміння атрибутивної важливості критичного мислення у повсякденній діяльності юриста. Демонстрація відданості академічній сумлінності, істині у науці, правді та соціальній справедливості у фаховій діяльності
ЗК 1, 2. Критичний аналіз соціальної дійсності, тенденцій розвитку, фактів і подій, контенту джерел засобів масової інформації	Парадигми наукового знання, прийоми, технології критичного аналізу	Володіння уміннями та навичками критичного аналізу дійсності, діалогу та полеміки	Євромобільність: Наукове й інформаційне позиціонування, генерування нових ідей як засобу подолання ситуації невизначеності, у т.ч. «подвійних стандартів».	Становлення та розвиток критичного мислення як складової етосу правової науки. Формування світоглядних засад, особистої ініціативності, фахової компетентності та соціальної відповідальності. Євростандарти праворозуміння та правової дії.
ЗК 2, 4. Ціннісне світобачення та світовідношення	Парадигми, загальноцивілізаційні цінності, етичні та моральні імперативи як складові критичного мислення	Ціннісно орієнтована модель фахової діяльності як первинна основа ціннісно-нормативного розуміння права	Ціннісне сприйняття світу та людини у ньому. Ціннісно-нормативне праворозуміння.	Відповідність фахової поведінки ціннісним та моральним імперативам. Етичний кодекс поведінки.
ЗК 3. Критичний аналіз соціальних процесів, явищ, подій і фактів повсякдення	Методи, прийоми та технології наукового дослідження	Конструктивна критика як засіб пошуку задовільних відповідей на виклики сьогодення	Опонування, діалог та полеміка	Наукова достовірність, самодостатність професійної дії, толерантнісні засади співпраці
ЗК 3, 6. Ідентифікація та верифікація наукового знання, контенту джерел інформації	Парадигми наукового знання, модерні та постмодерні методи, прийоми та технології критичного мислення	Критичний аналіз як професійна чеснота і складова етосу професії юриста.	Критичне сприйняття дійсності, толерантнісні засади комунікації	Уміння та навички критичного опрацювання джерел інформації відповідно до вимог наукової істини, соціальної правди, національних і корпоративних інтересів, прав і свобод людини та громадянина
ЗК 5. Публічна презентація проєктів критичного мислення, діалогу та полеміки	Усталені методології, методики та технології отримання та презентації проєктів критичного мислення як результатів наукової/фахової діяльності	Критичне мислення як результат конструктивного пошуку на виклики суверенного розвитку України	Публічний діалог, полеміка, персональна участь	Конструювання публічного простору, формування ініціативності та відповідальності
ЗК 6, 7, 8, 9. Критичне мислення: потенціал аргументації, діалогу та полеміки, доведення і спростування тез, суджень	Методологія та методика критичного аналізу як засіб аргументації, спростування тез і доводів опонента,	Володіння теоретико-методологічним та методичним інструментарієм критичного мислення	Критичний аналіз соціальної дійсності, тенденцій розвитку/занепаду, джерел інформації	Відповідність критичної аргументації науковій істині, соціальній правді, національним і

і оцінок, пропагандистських нарративів	доведення істини у науці, правди у суспільстві			корпоративним інтересам тощо
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)				
СК 1, 6, 15. Фахова підготовка юриста	Методи, прийоми та технології критичного мислення як складова фахової підготовки юриста. Понятійно-категоріальне забезпечення критичного мислення в професійній діяльності юриста.	Застосовувати теоретико-методологічний та методичний потенціал критичного мислення як чинник, результат і критерій фахової підготовки юриста	Фахове позиціонування та конструювання національного правового простору в його відповідності європейським моральним, правовим і ціннісним стандартам	Критичне мислення як показник відповідності етосу фахової діяльності, єдності критичного осягнення сутності та призначення цінностей, моралі і права в їх спроможності забезпечити пріоритет прав і свобод людини та громадянина, верховенство права
СК 10, 11, 13, 14. Потенціал критичного мислення в частині наближення до правових стандартів держав-членів Європейського Союзу та нормативно-правової імплементації вітчизняного законодавства	Наукова критика та критиканство як несумісні феномени і повсякденні практики. Критичний аналіз практики функціонування окремих правових інститутів як окремих держав, так і Європейського Союзу в цілому	Євростандарти як показники ефективності процесу наближення (апроксимація, адаптація та гармонізація вітчизняного законодавства) та фахової компетентності	Євромобільність як показник наближення до правових стандартів держав-членів Європейського Союзу	Розуміння сутності та призначення наукової критики як парадигми класичної науки та соціального феномену громадянського суспільства, особистісної чесноти та стандарту професійного становлення юриста європейської формації
СК 12, 15, 16, 17. Критичне мислення як ефективний засіб нормопроєктування, право- та законотворчості	Теоретико-методологічний, технологічний і методичний потенціал критичного мислення як конструктивний засіб нормо- та правотворення, правозастосування, а також законотворчості	З'ясування сильних і слабких предмету критичного дослідження на різних етапах правотворення, законотворчості та правозастосування	Критична правова комунікація як показник ефективності фахової підготовки юриста	Критичне мислення як показник академічної доброчесності, відданості етосу правової науки в частині підпорядкування завданням осягнення сутності норми права, її потенціалу як засобу унормування відносин повсякденної комунікації людей
СК 16, 18. Критичне мислення: потенціал законотворчості, підготовки проєктів нормативно-правових актів суб'єктів правозастосування.	Критичне осягнення та обґрунтування норми права як визначальної ланки процесу законо- та правотворчості	Уміння та навички законо- та правотворчості	Критичний аналіз щодо з'ясування потенціалу норми права як засобу регулювання суспільних/соціальних відносин	Критичне визначення соціальної ефективності чинного законодавства, його правових норм
СК 19. Самокритичність як ознака фахової підготовки та професійної діяльності юриста	Самокритичне сприйняття соціального та правового простору професійної діяльності юриста та отриманих результатів	Самокритика як професійна чеснота юриста. Критичне з'ясування теоретико-методологічного потенціалу обраної правової позиції як засобу правотворення та правозастосування.	Суб'єктивна здатність до самокритичного осмислення отриманих результатів наукового дослідження, доцільності/ефективності їх впровадження у практику законотворчості, законодавчий процес,	Самокритичність як фахова ознака компетентності юриста, його особистої відповідальності

			правозастосування тощо	
СК 19. Критичний аналіз вітчизняного антикорупційного законодавства (на прикладі протидії корупції в Україні)	Теорія раціональної організації праці (бюрократії) М.Вебера, теорія “good governance”	Уміння та навички нормативно-правового забезпечення проєктів ідентифікації, запобігання та протидії корупції в органах державної влади та місцевого самоврядування	Толерантність, діалог, полілог, доцільність внесення змін до чинного антикорупційного законодавства	Нетерпимість до проявів корупції, морально-етична та правова протидія корупції

1. Тематика та зміст навчальної дисципліни

Номер та назва розділу, теми, перелік основних питань	Вид навчального заняття	Форми і методи контролю знань	Кількість годин
Тема 1. «Критичне мислення як наукова парадигма і навчальна дисципліна»	лекція	усне опитування	2
Тема 2 «Сутність та призначення критичного мислення»	лекція	усне опитування	2
Тема 3 «Критичне мислення в історії філософської та політико-правової думки.»	лекція	Тестування	4
Тема 4 «Критиканство як несумісний з науковою критикою соціальний феномен: сутність та ознаки».	лекція	усне опитування	6
Тема 5 «Конструктивна сутність критичного мислення»	лекція	тестування	4
Тема 6 «Критичне мислення в українському суспільстві»	лекція	усне опитування	4
Тема 7 «Основні загрози поширенню критичного мислення в українському суспільстві»	лекція	тестування	6

Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти з юридичної техніки включає:

- анування вивченої додаткової літератури, складання бібліографічних описів тощо;
- написання рефератів та їх захист на практичних заняттях;
- написання есе за визначеною тематикою;

- складання термінологічних словників тощо.

Технічне забезпечення

Технічні засоби: пристрої збереження та обробки інформації (ПК, ноутбук, планшет, тощо).

Програмне забезпечення: Mac OS X, Microsoft (Word, Excel, PowerPoint).

Політика курсу

Політика курсу визначається усталеними стандартами академічної доброчесності, основу якої складає, як відомо, творче освоєння навчального матеріалу та набуття умінь і навичок застосування інструментарію наукового пошуку, критичного аналізу наукового й інформаційного контенту в процесі здійснення загальнонаукового чи юридичного дослідження.

Система оцінювання

Якщо з поважних причин здобувач вищої освіти протягом семестру не набрав 60 балів із 100:

- з поважних причин – він має право звернутись до викладача і виконати відповідні контрольні завдання протягом семестру, але не пізніше, ніж за тиждень до початку екзаменаційної сесії, та у разі їх виконання буде допущений до складання екзамену (заліку);

- без поважних причин – він не допускається до складання заліку. Порядок складання визначає викладач.

Підсумковий контроль: здійснюється у формі екзамену (заліку).

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	відмінно	A	відмінне виконання
80-89	добре	B	вище середнього рівня
75-79	добре	C	загалом хороша робота
66-74	задовільно	D	непогано
60-65	задовільно	E	виконання відповідає мінімальним критеріям
30-59	незадовільно	FX	необхідне перескладання
0-29	незадовільно	F	необхідне повторне вивчення курсу

Рекомендовані джерела інформації

Основні

- 1.Бредемайер Карстен. Черная риторика. Власть и магия слова // URL: <https://mybook.ru/author/karsten-bredemajer/chernaya...i-magiya.../read/>
- 2.Брехуненко Віктор. Війна за свідомість. Російські міфи про Україну та її минуле. К.: ПАТ “Віпол”, 2017. 280 с.
- 3.Критичне мислення у вільному суспільстві: теоретико-методологічний, конституційно- та міжнародно-правовий потенціал: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 17 квітня 2019 р. Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2019. 152 с.
- 4.Недюха М.П. Архетипні засади правової ідеології українського суспільства // Український соціум. 2022. № 2 (81). С. 76-84.
5. Недюха М. П. Критика як теоретико-пізнавальний та діалогово-полемічний конструкт конституційно-правового мислення // II Всеукраїнські правові наукові читання пам'яті доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, член-кореспондента Національної академії правових наук України Ніни Романівни Нижник: збірник матеріалів / за заг. ред. А. Є. Шевченка. Вінниця: ТОВ “ТВОРИ”, 2018. 180 с.
6. Недюха М.П. Правова ідеологія українського суспільства : монографія. К.: “МП “Леся”, 2012. 400 с.
7. Поппер Карл. Открытое общество и его враги. Т.1: Чары Платона. Пер. с англ. под ред. В. Н. Садовского. М.: Феникс, Международный фонд “Культурная инициатива”, 1992. 448 с.; Т. 2: Время лжепророков: Гегель, Маркс и другие оракулы. М.: Феникс, Международный фонд “Культурная инициатива”, 1992. 528 с.
8. Стеценко С. Г., Яременко А. А. К вопросу о деятельности органов внутренних дел по нейтрализации слухов, дестабилизирующих общественный порядок в Украине // Административное право и процесс. 2007. № 1. С. 37-40.
9. Semena Mykola. Crimean Report. Chronicles of the occupation of Crimea (2014 – 2016. Kyiv: Mega-press group, 2018. 320 p.
10. Toffler Al. Powershift: Knowledge, Wealth, and Violence at the Edge of the 21-st Century. New York; London, 1990. P. 114.
- 11.Nediukha M.P. Criticism as a Concept of Classical Science and a Social Phenomenon of Civil Society: the Potential of Constitutional and International Law (As Exemplified by the Ukrainian Society) // Theoretical and practical aspects of modern jurisprudence development: the experience of European countries and prospects for Ukraine : collective monograph / V. M. Bevzenko, V. A. Bortnyak, K. V. Bortnyak, O. Yu. Busol, etc. Lviv-Torun : Liga-Pres, 2019. P. 262-283 (eng.).
12. Nediukha M.P., Podolyaka A.M., Podolyaka S.A. Political corruption as a social and legal phenomenon: political and legal models of counteraction. Article 1 // Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2020. Т. 31 (70). № 3. С. 13-19 // URL:<http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/31-70-33>.
- 13.Nediukha M.P., Podolyaka A.M., Podolyaka S.A. Political corruption as a social and legal phenomenon: political and legal models of counteraction. Article 2 // Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. 2020. Т. 31 (70). № 4. С. 19-26 // URL:<http://www.juris.vernadskyjournals.in.ua/31-70-4>

Додаткові

1. Недюха М.П. Системний аналіз історичних типів європейської ідеології. Ірпінь: Академія державної податкової служби України, 2001. 195 с.
2. Перепелиця Г.М. Україна – Росія: війна в умовах співіснування. К.: Видавничий дім “Стилос”, 2015. 880 с.
3. Пірен М.І. Основи політичної психології: навчальний посібник. К.: Міленіум, 2003. 418 с.
4. Рудакевич О.М. Націологічні засади модернізації українського суспільства. Науково-популярне видання. К.: Видавництво “ПОЛІТІЯ”, 2020. 360 с.
5. Юридична психологія: підручник / За заг. ред. Л. І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. К.: КНТ, 2007. 360 с.
6. Colon David. Propagande: la manipulation de masse dans le monde contemporain> Paris: Edition Flammarion, 2021. 447 p.
7. Cotton M.M., Evans K.M. A review of the use of Irlen (tinted) lenses // Aust. N. Z. J. Ophthalmol. 1990. № 18(3). P. 307-312.
8. Griffiths M. Video games and aggression // Psychologist. 1997. V. 10, № 9. P. 397-401.
9. Geis F.L. Machiavellianism // Dimensions of personality. N.Y.: Wiley Interscience Publ., 1978. P. 305-364.
10. Grunberg J.M. Pattern formation in excitable media// Adv. Appl. Probab. 1980. V. 12. № 3. P. 549-550.
11. Harada Y., Iwasa Y. Analyses of spatial patterns and population processes of clonal plants//Res. Popul. Ecol., 1996. V. 38. № 2. P. 153-164.
12. Harris C.S., Sommer H.C., Johnson D.L. Review of the effects of infrasound on man // Aviat Space Environ Med. 1976. № 47(4). P. 430-434.
13. Hells U., Karras A., Scherer K.R. Multichannel communication of emotion: synthetic signal production // Facets of Emotion. Recent research / Ed. K.R.Scherer/ Hillsdale, N.J. 1988. P. 161-182.
14. Kirsch I., Lynn S.J. Hypnotic involuntariness and the automaticity of everyday life // Amer. J. Clin. Hypn. 1997. V. 40. № 1. P. 329-348.
15. Kobasa S. Stressful life events, personality and health: An inquiry into hardiness // J. of Personality and Social Psychology, 1979. V. 37. P.1-11.
16. Koplík E.K. The relationship of mother-child coping styles and mothers response to dental stress // J. of Psychologist, 1992. V 126, № 1. P. 79-92.
17. Kraut R.E., Price J.D. Machiavellianism in parents and their children// J, Pers. and Soc. Psychol., 1976. V. 33. № 6. P. 782-786.
18. Pincon Michel, Pincon-Charlot Monique. Sociologie de Paris. Paris: Edition La Decouverte, 2014. 125 p.

Інформаційні ресурси

1. Безкоштовні електронні підручники онлайн «Гуманітарні науки» // <http://www.chitalca.html>
2. Перелік основних довідників тематичних ресурсів з філософії у комп'ютерній мережі INTERNET // <http://www.philosophy.ru/linx/linx1.html>
3. Додаткові філософські ресурси комп'ютерної мережі INTERNET // <http://www.epistemelinks.com/link/PhiLink.html>
4. Посилання The Perseus Project: An Evolving Digital Library on Ancient Greece // <http://www.philosophy.ru/linx/linx1.html>

5. Посилання -Exploring Plato's Dialogues, а також сервер - Philosophy in Cyberspace // <http://www.philosophy.ru/linx/linx1.html>

6. Посилання на твори Августина Блаженного, Ансельма Кентерберійського, Дж. Віко, Р. Декарта, Д. Дідро І. Канта, Ф.В.Й. Шелінга, Г.В.Ф. Гегеля, Ф. Ніцше, О. Шпенглера, З. Фрейда, А. Камю, Ж.П. Сартра, Л.Вітгенштейна, Ю. Габермаса, Г.Г. Гадамера, П. Рікера на Книжковій полиці // <http://philosophy.allru.net/pervo.html>

7. Посилання David Chalmers' Philosophy Resources у переліку філософських тематичних ресурсів // <http://www.philosophy.ru/linx/linx1.html>

8. Посилання на сервер Philosophy in Cyberspace // <http://www.philosophy.ru/linx/linx1.html>